

آرای هیئت‌های عمومی و تخصصی دیوان عدالت اداری در حوزه روابط کارگر و کارفرما

ویرایش، اعتبار بخشی، بستن بندی بر اساس مولد، چکیده نویسی و نمایه سازی
پیش از این ۷ رأی در حوزه روابط کارگر-کارفرما

- ✓ ناظر بر کلیه قوانین مرتبط با روابط کارگر-کارفرما (قوانین کار، تأمین اجتماعی، بیمه بیکاری، مدیریت خدمات کشوری ...) لغایت ۱۳۹۹/۲
- ✓ تعیین کلیه آرای مرتبط با هر ماده - رأی - رجوع به تمامی آرا
- ✓ شناسایی وضعیت هر رأی (تعیین آرای معتبر، مندرخ، ابطالی و اصلاحی)
- ✓ تفکیک بخش‌های هر دادنامه و حذف مطالب تکراری و غیرضرور

به اهتمام و نظارت:

حسین عبداللهی

کارشناسی و تدوین:

زهرا دانش ناری

سرشناسه	عبداللهی، حسین، ۱۳۶۶-، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	آرای هیئت های عمومی و تخصصی دیوان عدالت اداری در حوزه روابط کارگر و کارفرما: ویرایش، اعتبار سنجی، دسته بندی بر اساس مواد، چکیده نویسی و نمایه سازی.../ به اهتمام و نظارت حسین عبداللهی؛ کارشناسی و تدوین زهرا دانش ناری.
مشخصات نشر	تهران: جنگل، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۸۳۲ ص.
شابک	978-622-238-193-6
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
موضوع	دیوان عدالت اداری. هیأت عمومی -- قوانین و رویه ها
موضوع	روابط کارگر و کارفرما -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Iran -- Law and legislation -- Industrial relations
موضوع	گزارش های حقوقی، خلاصه آرای قضایی و غیره -- ایران
موضوع	Law reports, digests, etc -- Iran
شناسه روده	دانش ناری، زهرا، ۱۳۶۸-، گردآورنده
رده بندی کنگره	KMH۱۴۴۲
رده بندی دیویی	۳۴۲، ۵۳
شماره کتابشناسی	۷۳۲۸۲

انتشارات
جنگل

عنوان کتاب: آرای هیئت های عمومی و تخصصی دیوان عدالت اداری در حوزه روابط کارگر و کارفرما

مؤلفان: حسین عبداللهی، زهرا دانش ناری

ناشر: جنگل

ناظر فنی: رضا خسروان

طراح جلد: الهه جوکار

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۹

قطع و تیراژ: وزیری - ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۵،۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۱۹۳-۶

تلفن سفارشات چاپ: ۰۲۱-۶۶۴۹۵۲۷۵

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۶۶۹۵۵۶۴۳ - ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۲۲۰۵۰۰۵ | دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفان محفوظ است.

پیشگفتار

مقدمه

به موجب اصول ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی «دیوان عدالت اداری» واجد صلاحیت قانونی جهت رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین، واحدها، آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها است؛ صلاحیتی که ابزار تضمین حاکمیت قانون در سه ضلع «دستگاه‌های اداری، مقامات اداری و تصمیمات اداری» خواهد بود. در این میان، «هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی دیوان عدالت اداری» نقش اساسی در ایفای تکالیف قانونی این نهاد ایفا می‌کنند، چراکه مطابق ماده ۱۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۶۱ صلاحیت هیئت عمومی دیوان از این قرار است:

۱. رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آیین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهریه‌ها و ترانزیت عمومی غیردولتی در مواردی که مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون و یا عدم صلاحیت مرجع ربط یا تجاوز یا سوءاستفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می‌شود.
 ۲. صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.
 ۳. صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.^۱
- بررسی تطبیق «مقررات حوزه روابط کارگر و کارفرما» با قوانین نیز از جمله صلاحیت این هیئت‌هاست و از آنجا که این مقررات شامل آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و حتی نامه‌های متضمن قواعد عام‌الشمول است طیف وسیع و متنوعی را در خود شامل می‌شود.
- ضرورت آشنایی پژوهشگران در حوزه دانش حقوق، وکلا و مشاوران حقوقی با آرای این هیئت‌ها بر کسی پوشیده نیست، اما مقدمه آن دسترسی به مجموعه‌ای از این آراء است که با نظم منطقی و به همراه تعیین آرای مغایر، متعارض، ناسخ و منسوخ در یک اثر گردآوری شده باشد که به این فرآیند «تتبیح قوانین» (به معنای عام)^۲ گفته می‌شود.^۱ در این اثر تحقیقی تلاش شده تمامی آرای هیئت‌های عمومی و تخصصی به

۱. همچنین به موجب ماده ۸۴ قانون مذکور «هئوری که مطابق قانون در صلاحیت هیئت عمومی دیوان است، ابتدا به هیئت‌های تخصصی مرکب از حداقل پانزده نفر از قضات دیوان ارجاع می‌شود. رسمیت جلسات هیئت‌های تخصصی منوط به حضور دوسوم اعضاء است که به ترتیب زیر عمل می‌کنند: الف - در صورتی که نظر اکثریت مطلق هیئت تخصصی بر قبول شکایت و ابطال مضمونه باشد، پرونده به همراه نظریه هیئت جهت اتخاذ تصمیم به هیئت عمومی ارسال می‌شود. ب - در صورتی که نظر سه چهارم اعضای هیئت تخصصی بر رد شکایت باشد رأی به رد شکایت صادر می‌کند. این رأی طرف بیست روز از تاریخ صدور، از سوی رئیس دیوان یا ده نفر از قضات دیوان قابل اعتراض است. در صورت اعتراض و یا در صورتی که نظر اکثریت کمتر از سه چهارم اعضاء بر رد شکایت باشد، پرونده به شرح بند (الف) در هیئت عمومی مطرح و اتخاذ تصمیم می‌شود.»

تفکیک هر ماده دسته‌بندی شود که در ادامه روش انجام این کار شرح داده خواهد شد. همچنین در اثر پیش رو، نمایه سازی آرا در ابتدای کتاب و پس از فهرست اجمالی قرار داده شده است که علاوه بر ایجاد سهولت در یافتن آرای مورد نیاز، سبب نظم منطقی نیز خواهد شد.

مراحل تنقیح آرا

۱. شناسایی آرای هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی دیوان در حوزه روابط کارگر و کارفرما؛

۲.۱. منبع اصلی شناسایی و استخراج آرا، سایت رسمی دیوان عدالت اداری^۲ به عنوان کامل‌ترین و به‌روزترین منبع در این زمینه، تعیین شده است. بازه زمانی تعیین شده جهت جستجو از تاریخ ۱۳۶۱/۹/۱ (تاریخ شروع درج آرا در سایت دیوان) بوده و تا جدیدترین آرا منتشر شده تا پیش از چاپ کتاب را در خود جای داده است.^۳

۳. تعیین وضعیت هر رای (شامل رای معترض، منسوخ، ابطال، اصلاحی و...)؛

۳.۱. منظور از «آرای ابطالی»^۴، است که به موجب ماده ۹۱ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان^۵ ابطال شده‌اند.

۳.۲. منظور از «آرای اصلاحی» مواردی است که یک رأی به موجب تبصره ماده ۹۷ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مورد اصلاح قرار می‌گیرد^۶ یا هنگامی است که طبق ماده ۱۳ قانون مذکور، ابطال مصوبه به زمان صدور آن تسری پیدا می‌کند که در تمامی این موارد به اصلاحات فوق، اشاره شده است.

۳.۳. منظور از «آرای منسوخ» آرائی است که ماده قانونی مورد استناد آن‌ها به موجب اصلاحیه‌ها حذف شده‌اند یا به دلیل اتمام مهلت زمانی قانون مورد استناد، اکنون فاقد اعتبار است؛ ازجمله: آرای مرتبط با قوانین بودجه و قوانین برنامه توسعه پنج‌ساله که در این موارد، با توجه به سالانگی این قوانین بودجه و نیز مدت دار

۱. جهت آشنایی با انواع تعاریف ارائه شده از «تنقیح» رک: صفایی، سید حسین، «مبانی نظری، ضرورت و اهداف تدوین و تنقیح قوانین و مقررات»، همایش علمی تنقیح قوانین و مقررات، انتشارات ریاست جمهوری، ۱۳۸۶، ص ۷۴ و یا کاتوزیان، ناصر، «پیشنهاد تشکیل فرهنگستان حقوق به عنوان مرجع تنقیح»، فصلنامه حقوقی گواه، شماره ۱۰، پاییز ۱۳۸۶، ص ۶۷.

۲. <https://divan-edalat.ir>

۳. لازم به ذکر است تاریخ نهایی، مربوط به تاریخ انتشار آرا در سایت رسمی دیوان است و بین صدور رأی تا انتشار آن در سایت، فاصله چندروزه وجود دارد.

۴. به موجب این ماده «طرح آراء قبلی هیئت عمومی برای رسیدگی مجدد در هیئت عمومی، در موارد ادعای اشتباه یا مغایرت با قانون یا تعارض با یکدیگر، مستلزم اعلام اشتباه از سوی رئیس قوه قضاییه یا رئیس دیوان یا تقاضای کتبی و مستدل بیست نفر از قضات دیوان است.»

۵. به موجب این تبصره «(بلاغ و اصلاح آراء هیئت عمومی مطابق مقررات آیین دادرسی مدنی است.)»

۶. به موجب این ماده «اثر ابطال مصوبات از زمان صدور رأی هیئت عمومی است مگر در مورد مصوبات خلاف شرع یا در مواردی که به منظور جلوگیری از تضییع حقوق اشخاص، هیئت مذکور اثر آن را به زمان تصویب مصوبه مترتب نماید.»

بودن قوانین توسعه، بعد از گذشت زمان مورد نظر عملاً آرای مورد نظر نیز نسخ خواهند شد لذا از ذکر متن آراء اجتناب شده است. البته در بسیاری از موارد، ضمن درج این آرا در نمایه کتاب، در پاورقی ماده منسوخ نیز «شماره دادنامه، تاریخ صدور و موضوع رأی» ذکر شده است تا امکان مراجعه بعدی پژوهشگران به این آرا فراهم گردد.

۳.۴. وضعیت برخی آرا نیز تحت عنوان «تکراری» است که منظور از آن آرای می باشد که سابقاً در خصوص آنها اتخاذ تصمیم شده و لذا دادنامه جدید به دادنامه قبلی هیئت عمومی ارجاع داده است.

۳.۵. در متن برخی آرا ذکر شده است: «مصوبه مورد شکایت، جنبه نوعی و کلی نداشته و لذا قابل طرح در هیئت عمومی نمی باشد.» که این آرا ذیل عنوان «سایر آراء» در پاورقی قید شده اند.

۴. تفکیک اجزای هر دادنامه و حذف مطالب تکراری و غیر ضرور:

۴.۱. تفکیک اجزای هر دادنامه کمک فراوانی به نظم ذهنی مخاطب خواهد کرد. بر این اساس تلاش شده در هر دادنامه بعد از ذکر مشخصات اصلی آن مانند: «موضوع»، «شماره دادنامه»، «طرفین شکایت» و... ابتدا «مقرره مورد شکایت» سپس «اظهارات شاکی» و بعد از آن «دفاعیات طرف شکایت» استخراج و ذیل عناوین مجزایی، تفکیک شود. ضمن این که با توجه به حجم زیاد آرای موضوع کتاب، درج تمامی عناوین فوق، ممکن است سبب سردرگمی خواننده و افزایش بولتن حجم کتاب گردد که به همین دلیل همه موارد فوق به گونه ای خلاصه شده اند که در عین ایجاز مفید اصلی را نیز به خواننده انتقال دهند. اگر در برخی آرا «طرفین شکایت» بیش از یک نفر بودند به صورت «اظهارات شاکی اول» سپس «اظهارات شاکی دوم» و یا «دفاعیات طرف شکایت اول» بعد «دفاعیات طرف شکایت دوم» تفکیک انجام شده است. در برخی موارد نیز به دلیل پرهیز از اطاله و تکراری بودن اظهارات دوطرف، تنها به ذکر اظهارات و دفاعیات یک طرف بسنده شده است. در خصوص آرای هیئت تخصصی نیز به دلایل یادشده تنها به ذکر «اظهارات شاکی» و «خلاصه رأی هیئت تخصصی» پرداخته ایم که مزیت آن فهم چکیده رأی و ماحصل اصلی آن است.

۴.۲. برخی از محتوای دادنامه ها نیز غیر ضرور است. به عنوان مثال: «مخاطبان یک بخشنامه که در ابتدای آن می آید» یا «نظریه تهیه کننده گزارش آرای هیئت های تخصصی در صورتی که کاملاً مطابق با رأی نهایی باشد» و ... همچنین هر دادنامه دارای برخی عبارات تکراری است و انعکاس این عبارات تکراری در کتاب، منجر به طولانی شدن بی مورد می شد. لذا این عبارات حذف شد.^۲

۱. لازم به ذکر است در تعداد قابل توجهی از دادنامه های دیوان بویژه دادنامه سال های اخیر، متن مقرره مورد شکایت درج نشده است.

۲. مثلاً در آرای هیئت های عمومی یا تخصصی معمولاً عبارت «موضوع در جلسه مورخ ۹۴/۹/۱۶ هیئت تخصصی کار، بیمه و تامین اجتماعی دیوان عدالت اداری مطرح، نظریه هیئت به شرح آتی اعلام می گردد» یا قبل از متن اصلی هر رأی، عبارت «هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق

۵. شناسایی مواد اصلی و فرعی در هر رأی و آدرس‌دهی به تمامی این مواد:

۵.۱. در تعداد زیادی از آرا به «چند ماده قانونی» استناد شده است. در این موارد، یک ماده به عنوان «ماده اصلی» انتخاب شده و کل متن رأی در زیر آن ماده درج شده است. سایر مواد قانونی (مواد فرعی) که در رأی اشاره شده نیز شناسایی شده و در پاورقی آن ماده به رأی مربوطه ارجاع داده شده است.

۵.۲. در مورد روش تشخیص ماده اصلی و تفکیک آن از مواد فرعی باید گفت که معیار این کتاب، اکتفا کردن به اینکه کدام ماده در ابتدای رأی آمده نبوده است چراکه بعضاً ماده اصلی (که مرتبط‌ترین ماده به استدلال رأی است) در اواسط یا اواخر رأی ذکر می‌شود. لذا تلاش شده کل دادنامه مطالعه شود و ماده اصلی آن به درستی استخراج گردد. برای تعیین «مواد فرعی» حتی اگر در یک رأی بجای «شماره یک ماده معین» صرفاً به «موضوع» آن نیز اشاره شده باشد «مرتبط‌ترین ماده مربوط به آن موضوع» به عنوان ماده فرعی انتخاب شده است. مثلاً در رأی شماره ۱۰۰۲ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۸/۷/۲ با موضوع ابطال ماده ۳۲ آیین دادرسی کار، آنچه در متن رأی به ماده ۱۵۷ قانون کار اشاره شده است اما در واقع، ماده اصلی، ماده ۵۳ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی است. نکته آخر اینکه مزایای این اثر در مقایسه با تنها نمونه مشابه، «امکان عطف کامل و مستقیم از هریک از مواد قانونی به تمامی آرای مرتبط» و همچنین ذکر بیش از ۷۰۰ رأی دیوان عدالت اداری، صورت تخصصی ناظر بر روابط کارگر و کارفرما است. امیدواریم این اثر باعث سهولت خوانندگان محترم در دسترسی به آرای حوزه روابط کارگر-کارفرما شده و گامی کوچک جهت آشنایی جامعه با حقوق خود باشد. لازم به ذکر است از جمله حوزه‌های مرتبط با حقوق کار، حوزه قوانین مالیاتی است که در این مورد، کتاب «تنقیح آرای مالیاتی هیئت‌های عمومی و تخصصی دیوان عدالت اداری (چاپ دوم)» و همچنین وبگاه www.tlaw.ir در دسترس علاقه‌مندان این حوزه است.

حسین عبداللہ - زهرا دانش ناری

بهار ۱۳۹۹